

– Helse må inn i all politikk

Dagens oppvoksende generasjon står i fare for å leve kortere enn sine foreldre. – Denne utviklingen må snus, og en god folkehelsepolitikk må redusere sosial ulikhet i helse, sa president Hege Gjessing under forebyggingsdebatten på landsstyremøtet.

God stemning under debatten. Fra v. Steinar Krokstad, Anne Hafstad, Fedon Lindberg og Hege Gjessing. Foto Thomas Barstad Eckhoff

Legeforeningens nye statusrapport for en mer offensiv folkehelsepolitikk, *Pulsen opp for bedre helse – Forebyggende og helsefremmende arbeid*, ble presentert under møtet og dannet bakteppet for debatten.

Livsstilsepidemier

Folkehelsen i Norge er generelt bra, og den er bedret de siste tiårene. Men stillesitting, usunn mat, tobakk, alkohol, stress og lite søvn øker faren for overvekt/fedme og sykdommer som kreft, hjerte-karlidelser og diabetes type 2. Norske barn sitter mer stille enn noen gang: Dagens 15-åringer er mindre fysisk aktive enn pensjonister over 65 år. Diabetes type 2 var tidligere en sykdom som rammet den eldre befolkningen. I dag legges 15-åringer inn på sykehus med sykdommen.

God og dårlig helse fordeler seg ujevnt i befolkningen. De med høy utdanning og god inntekt har bedre helse enn personer med lav utdanning og inntekt. Sosiale helseforskjeller arves og de øker.

Tidlig innsats

– Dette er forskjeller som er sosialt skapt og som det er mulig å gjøre noe med. Å sikre barn og unge gode oppvekstvilkår, med muligheter for inkludering, deltakelse og mestring, er derfor grunnpilaren for god helse i fremtiden. Vi må hindre ensomhet og frafall fra utdanning og arbeidsliv, og tilrettelegge for at flest mulig kan delta i fellesskapet. Samtidig ligger det et stort potensial i å gjøre det enklere å leve sunt. Myndighetene rår over ubrukte og effektive virkemidler som kan gjøre samfunnet mer helsefremmende, fremhevet Gjessing.

Foruten henne besto panelet av spesialist i indremedisin og kostholdsekspert Fedon Lindberg, allmennlege og prosjektleder for Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag Steinar Krokstad og avdelingsdirektør i avdeling for Nasjonalt folkehelsearbeid i HelseDirektoratet Anne Hafstad.

Stort potensiale

Krokstad stilte spørsmålet om hvilke faktorer som påvirker helserelatert adferd i befolkningen. Hans svar er at folk gjør det som er mulig, billig, behagelig, moteriktig og lovlig.

«Tror vi virkelig vi kan medisinere oss vekk fra effekten av manglende forebygging?»

– En intelligent folkehelsepolitikk tar fordel av disse enkle prinsippene for å påvirke folks adferd. Atferd i befolkningen er i endring hele tiden. Potensialet for å endre helse-relatert atferd er derfor stort, sa han.

Helsetjenesten har en viktig rolle i forebyggende og helsefremmende arbeid. Forskning viser at helsepersonell er den gruppen fagfolk som befolkningen har størst

tiltro til når det gjelder endring av levevaner. Leger kan bidra til å hjelpe personer med å endre en usunn livsstil.

Fra enighet til handling

Det var bred enighet i debatten om at hovedtyngden av folkehelseiltak må være strukturelle tiltak med dokumentert effekt. Men kunnskapen om hvilke tiltak som er treffsikre må økes. Forskning og samfunnsmedisinsk kapasitet i kommunene må styrkes for å sikre gode og dokumenterte grupperettede tiltak.

– Helse må inn på alle politikkområder. Pris og lovendringer på tobakksområdet har bidratt til en kraftig reduksjon i tobakksforbruket. Tilsvarende grep må nå tas på kostholdssiden. Det må bli billigere å leve sunt og dyrere å leve usunt, sa Gjessing.

Legeforeningen har siden 2001 foreslått at alle skolebarn må tilbys én time organisert fysisk aktivitet hver skoledag. I tillegg trengs det tiltak som kan få opp hverdagsaktiviteten i alle aldersgrupper. Det trengs flere gangstier, sykkelveier og grøntområder.

– Det har lenge vært enighet om alt dette. Det er nå på høy tid at fagre ord avløses av handling, sa Hege Gjessing.

Legeforeningens landsstyre vedtok også en resolusjon om forebygging. Her etterlyses det sterkere politisk vilje til å satse på folkehelseiltak som når alle og som man vet har effekt.

Knut E. Braaten

knut.braaten@legeforeningen.no
Kommunikasjonsavdelingen